

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องบทบาทของโรงเรียน ครอบครัวและมัสยิด ในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ในชุมชนมุสลิม ตำบลดุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) และเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด ให้นำรูปแบบการวิจัยมาใช้ใน 3 ลักษณะ ประกอบกัน กล่าวคือ การวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงคุณภาพ และการสัมภาษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวิจัยเอกสาร

เป็นการศึกษาจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ พงศาวดาร ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนมุสลิม ตำบลดุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สภาพสังคม วัฒนธรรม การศึกษา วิธีการปลูกฝังจริยธรรมของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ตลอดจนวิธีการปลูกฝังจริยธรรมของครอบครัวและมัสยิดของชาวไทยมุสลิม เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลเหล่านี้ กับบทบาทของโรงเรียน ครอบครัวและมัสยิดในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

เป็นระเบียบวิธีหลักในการวิจัย มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน บทบาทของโรงเรียน ครอบครัวและมัสยิดในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม ตำบลดุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ศึกษาโดยใช้แบบสังเกต และสัมภาษณ์ และการบันทึกภาพถ่ายประกอบ เป็นเวลา 3 เดือน (ธันวาคม 2528 - มีนาคม 2529)

3. การสัมภาษณ์

เป็นระเบียบวิธีวิจัยที่ผู้วิจัยนำมาใช้ประกอบกับงานวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ยิ่งขึ้น โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อโรงเรียน ครอบครัวและมีสียคเกี่ยวกับการปลูกฝังจริยธรรมศึกษาโดยใช้แบบสัมภาษณ์ตามหัวข้อในแบบสอบถาม (Structured Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 นักเรียนชาวไทยมุสลิม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาวไทยมุสลิมซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2528 โรงเรียนลุมพลีชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวนทั้งสิ้น 135 คน¹

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชาวไทยมุสลิมซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กระจายได้มาจากการสุ่ม 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นแรก ใช้วิธีการเจาะจงเลือก (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. เป็นนักเรียนโรงเรียนลุมพลีชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และเรียนในโรงเรียนรัศมีอิสลาม

¹สำรวจ เดือนมิถุนายน 2528 จากโรงเรียนลุมพลีชนูปถัมภ์ ตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในขณะเดียวกัน

2. เป็นนักเรียนซึ่งต้องไปทำการนมาชและเข้ารับการอบรมรมนีสัย ณ มัสยิดนูรุลยะมาลีนทุกวันศุกร์ซึ่งเป็นวันพระของชาวมุสลิม

จากหลักการของการเลือกกลุ่มตัวอย่างในชั้นแรก ปรากฏว่านักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีจำนวน 135 คน และเป็นนักเรียนชาวไทยมุสลิมทั้งหมด

ขั้นที่สอง จากจำนวน 135 คน ได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา (Simple Random Sampling) เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนเพื่อเข้ารับการสัมภาษณ์และถูกสังเกต โดยถือเกณฑ์จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ควรสุ่มร้อยละ 25 ของจำนวนประชากร¹ จากเกณฑ์ดังกล่าวร้อยละ 25 ของจำนวนประชากรทั้งหมด 135 คน จะได้ 34 คน แต่เพื่อลดความคลาดเคลื่อนให้น้อยลง ผู้วิจัยได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างไว้ 40 คน จากจำนวนทั้งหมด 135 คน (โดยใช้ตารางสุ่มการกระจาย)

1.2 ครอบครัวชาวไทยมุสลิม

ประชากรได้แก่ครอบครัวชาวไทยมุสลิมในตำบลลุมพลี จำนวนทั้งสิ้น 516 ครอบครัว²

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือครอบครัวของนักเรียนชาวไทยมุสลิมชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งถูกคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 ครอบครัว

¹ประคอง กรรณสูต, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, หน้า 10.

²สำนักงานพัฒนาการประจำอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

1.3 มัสยิด

ประชากรได้แก่ มัสยิดซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนมุสลิม ตำบลลุมพินี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 2 แห่ง คือมัสยิดนูรุลยะมาด และมัสยิดโมฮัมหมัดอารี

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้ใช้วิธีการเจาะจงเลือก (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์การเป็นสถานที่ที่นักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างไปทำมาช และเข้ารับการอบรมมนัสัยในทุกวันศุกร์ จากเกณฑ์ดังกล่าวได้แก่มัสยิดนูรุลยะมาด ซึ่งเป็นมัสยิดเก่าแก่ดั้งเดิมของชุมชนมุสลิมในตำบลนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยนี้ประกอบด้วยการวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงคุณภาพ และการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม จึงใช้เครื่องมือในการวิจัยดังรายละเอียดกล่าวคือ

2.1 การวิจัยเอกสาร เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนมุสลิม สภาพสังคม วัฒนธรรม การศึกษา และวิธีการปลูกฝังจริยธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งใช้หลักสูตรของสมาคมคุรุสัมพันธ์ ตลอดจนศึกษาวิธีการปลูกฝังจริยธรรมของครอบครัวและมัสยิดของชาวมุสลิม โดยใช้ข้อมูลจากแหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้ หอสมุดแห่งชาติ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ หอสมุดกระทรวงมหาดไทย หอสมุดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ หอสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นต้น

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาโดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับกลุ่มตัวอย่างและการสัมภาษณ์เพิ่มเติมในบางกรณีเมื่อข้อมูลไม่ชัดเจน และการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน โดยการบินถ่ายภาพถ่ายและแผนที่แสดงที่ตั้งของตำบลและหมู่บ้านประกอบข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือประเภทต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง รวม 3 ชุด ดังรายละเอียด กล่าวคือ

เครื่องมือชุดที่ 1 แบบสังเกตสภาพชุมชน รวบรวมข้อมูล

เกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียน ครอบครัวและมีสยิดในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา โดยผู้วิจัยใช้เวลาเข้าไปสังเกตความเป็นไปของชุมชนประมาณ 3 เดือน ประกอบการซักถามหาข้อมูลเพิ่มเติม แบ่งเรื่องที่จะศึกษาเป็น 8 ประการ คือ (1) โครงสร้างทางสังคมของชุมชน (2) ลักษณะเด่นของชุมชน (3) ขนบธรรมเนียม ประเพณี (4) ความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนที่มีต่อศาสนาและโรงเรียน (5) ความสัมพันธ์ของศาสนาและโรงเรียนที่มีต่อชุมชน (6) ลักษณะการปลูกฝังหรือถ่ายทอดจริยธรรมของโรงเรียนดุษฎีบัณฑิตก และโรงเรียนรัศมีอิสลาม แก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา (7) ลักษณะการปลูกฝังหรือถ่ายทอดจริยธรรมของครอบครัวและมีสยิดแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา (8) ปัญหาของชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

เครื่องมือชุดที่ 2 แบบสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ข้อมูล

ชุดนี้ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เฒ่าและกำนันซึ่งเป็นชาวไทยมุสลิมและจากการสังเกตเพิ่มเติมของผู้วิจัย ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนด้านต่าง ๆ อันได้แก่สภาพภูมิศาสตร์ นิเวศน์วิทยาค่านิยมธุรกิจ ค่านิยมและทั่วไป

เครื่องมือชุดที่ 3 การบันทึกภาพถ่ายและแผนที่แสดงที่ตั้ง

ชุมชนมุสลิม ตำบลดุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การบันทึกภาพถ่ายมีแนวในการบันทึกดังนี้ ลักษณะที่อยู่อาศัย กิจกรรมประจำวัน การประกอบศาสนพิธี และการศึกษาของชุมชน เพื่อให้มีรายละเอียดของสภาพกลุ่มตัวอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.3 การสัมภาษณ์ เป็นการศึกษาโดยใช้การสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือชุดที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังรายละเอียดกล่าวคือ

เครื่องมือชุดที่ 4 แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามหัวข้อใน

แบบสอบถามถึงความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียน ครอบครัวและมีสยิด เกี่ยวกับการปลูกฝังจริยธรรม

2.4 การสร้างเครื่องมือ

2.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต ซึ่งได้แก่ เครื่องมือ

ชุดที่ 1 การสังเกตข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมของชุมชน ลักษณะเด่นของชุมชน

ชนบชรรรมเนียมประเพ็ลล ความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนที่มีต่อศาสนาและโรงเรียน ความสัมพันธ์ของศาสนาและโรงเรียนที่มีต่อชุมชน และปัญหาของชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อดังกล่าวไว้เป็นแนวทางกว้าง ๆ ในการสังเกต โดยสังเกตและสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเพิ่มเติมในรายละเอียด ในช่วงระยะเวลาของการวิจัยภาคสนาม

ส่วนการสังเกตลักษณะการปลูกฝังหรือถ่ายทอดจริยธรรมของโรงเรียนชุมชนปลูกผัก โรงเรียนรัศมีอิสลาม ครอบครัวยของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา และมีศึคคครูระยะมาล ได้ใช้จริยธรรม 30 ประการ ในวิชาจริยศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นเกณฑ์ในการสังเกตการปลูกฝังหรือถ่ายทอด ส่วนวิธีการที่ใช้ในการปลูกฝังหรือถ่ายทอดนั้น ได้จากการเข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในช่วงระยะเวลาของการวิจัยภาคสนาม

2.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ ซึ่งได้แก่เครื่องมือชุดที่ 2 ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสังเกตเพิ่มเติมของผู้วิจัยในช่วงระยะเวลาของการวิจัยภาคสนาม

2.4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ซึ่งได้แก่เครื่องมือชุดที่ 4 ผู้วิจัยได้สร้างข้อความขึ้นโดยยึดหลักจริยธรรม 30 ประการ ในวิชาจริยศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นเกณฑ์ในการสร้าง มีจำนวนข้อความทั้งสิ้น 30 ข้อ

2.5 การตรวจสอบความถูกต้องและความตรงตามเนื้อหา

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือชุดที่ 1 2 และ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา การแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือดังกล่าว ผู้วิจัยได้ให้อาจารย์ผู้ควบคุมงานวิจัยทั้ง 2 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงตามเนื้อหา

สำหรับเครื่องมือชุดที่ 4 ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยการศึกษา เช่นเดียวกับการสร้างเครื่องมือชุดที่ 1 2 และ 3 ส่วนการแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ทำโดยผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้พุทธทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไข ปรับปรุง พิจารณาความ

ตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของคำถาม ผู้ทรงคุณวุฒิมี 3 ท่าน คือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี พาพานิช
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช

การทดลองใช้เครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือชุดที่ 4

ไปทดลองใช้กับนักเรียนชาวไทยมุสลิมชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพุทธไสสวรรคย์ ตำบลสำเภอลม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการทดลองใช้เครื่องมือพบว่า จากข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ 30 ข้อ ปรากฏว่านักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มทดลองมีความเข้าใจในข้อคำถามเกือบทั้งหมด จะมีเพียงบางข้อที่ข้อคำถามไม่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำแบบสัมภาษณ์ซึ่งทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขข้อความให้ชัดเจนขึ้นเพื่อนำไปใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ แล้วนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงคุณภาพและการสัมภาษณ์ตามหัวข้อในแบบสอบถาม จึงมีการรวบรวมข้อมูลเป็น 3 ส่วน กล่าวคือ

3.1 การวิจัยเอกสาร ได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอและถูกต้องที่สุด ในช่วงเวลาก่อนออกทำการวิจัยภาคสนาม

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลจากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปอาศัยอยู่ในชุมชนมุสลิม ตำบลลุมพดี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการบันทึกภาพถ่ายและแผนที่แสดงที่ตั้งของชุมชนเป็นเวลา 3 เดือน ระหว่างเดือนธันวาคม 2528 ถึงเดือนมีนาคม 2529 โดยมีลักษณะการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตดังนี้

3.2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมของชุมชน ลักษณะเด่นของชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี ความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนที่มีต่อศาสนา และโรงเรียน ความสัมพันธ์ของศาสนาและโรงเรียนที่มีต่อชุมชน และปัญหาของชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมของชุมชน และสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เพื่อเสริมข้อมูลจากการสังเกต ในช่วงระยะเวลา

3 เคื่อนที่อยู่ในชุมชน

3.2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกฝังจริยธรรมของโรงเรียน
 อุดมศึกษาปทุมธานี และโรงเรียนศรีมออิสลาม เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม
 ร่วมโดยเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับกลุ่มตัวอย่างและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็น
 ทางการเพื่อเสริมข้อมูลจากการสังเกตในช่วงระยะเวลาที่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา
 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเรียนอยู่ในโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง ตลอดระยะเวลา 3 เดือนของการวิจัย
 ภาคสนาม

3.2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกฝังจริยธรรมของครอบครัว
 เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเพิ่มเติม
 เพื่อเสริมข้อมูลจากการสังเกต ในช่วงระยะเวลาที่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งเป็น
 กลุ่มตัวอย่างใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัว โดยแบ่งช่วงระยะเวลาของการสังเกตของแต่ละ
 ครอบครัวออกเป็น 2 ช่วง ช่วงละวันตลอดระยะเวลา 3 เดือนของการวิจัยภาคสนาม

3.2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกฝังจริยธรรมของมัสยิด
 เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยเข้าร่วมกิจกรรมของมัสยิด และ
 สัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อเสริมข้อมูลจากการสังเกต ในช่วงระยะเวลาที่นักเรียนโรงเรียนประถม
 ศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเข้ารับฟังคำอบรมมนัสยิดจากการอ่านคัมภีระฮุโดยคอตีบในทุกวันศุกร์
 ซึ่งเป็นวันสำคัญทางศาสนาอิสลาม และการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในกิจกรรมของมัสยิด
 ตลอดระยะเวลา 3 เดือนของการวิจัยภาคสนาม

3.3 การสัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็น
 ของนักเรียนตามแบบสอบถาม ในช่วงระยะเวลาที่เข้าไปอาศัยอยู่ในชุมชน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ไ้จากการรวบรวมเอกสารในการวิจัย เอกสารและนำข้อมูล
 ที่ได้จากวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม ทั้งที่เป็นข้อมูลที่ไ้จาก
 การสังเกต สัมภาษณ์และสำรวจ มารวมเข้าด้วยกัน แล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย
 โดยแยกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรวบรวมเอกสารและข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือชุดที่ 1 แบบสังเกตสภาพชุมชนและแบบสังเกตการปลุกฝังจริยธรรมของโรงเรียน ครอบครัว และมัสยิด เครื่องมือชุดที่ 2 แบบสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน เครื่องมือชุดที่ 3 การบันทึกภาพ ทั้งนี้เพื่อแสดงภาพรวมทั้งหมดของการวิจัยบทบาทของโรงเรียน ครอบครัวและมัสยิดในการปลุกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ในชุมชนมุสลิม ตำบลลุมพินี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามจากเครื่องมือชุดที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลแสดงสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลแสดงความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาที่มีบทบาทของโรงเรียน ครอบครัวและมัสยิดที่มีต่อการปลุกฝังจริยธรรม เสนอเป็นตารางค่าความถี่ร้อยละ ประกอบคำบรรยาย

5. การเสนอข้อมูล

ข้อมูลจากเอกสาร นำเสนอในรูปการบรรยาย

ข้อมูล จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการบันทึกภาพถ่ายประกอบ

นำเสนอในรูปแบบการบรรยายและภาพถ่าย

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำเสนอในรูปตารางและความเรียง